

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Warszawie
Delegatura w Radomiu
DEC. IPO / Nr. 756 PR/23
z dnia 08.09.2023 r.

WDOWSKI WOJCIECH
KONSERWACJA ZABYTEKÓW
REGON-670862636 NIP-7961516030
26-600 RADOM, ul. SOWINSKIEGO 15/41
tel. (+48) 483641660, kom. 662284196
e-mail: wwdowski@wp.pl

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
Z ZAKRESU MALARSTWA ŚCIENNEGO
WE WNĘTRZU KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO
P.W. OPIEKI MATKI BOSKIEJ BOLESNEJ
W NOWYM MIEŚCIE NAD PILICĄ
W DIECEZJI ŁOWICKIEJ**

**OPRACOWAŁ
MGR WOJCIECH WDOWSKI
ART. KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
RADOM 2023**

**MAGISTER SZTUKI
WOJCIECH WDOWSKI
ART. KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
26-600 RADOM, ul. SOWINSKIEGO 15/41
tel. (+48) 483641660 kom. 662284196
e-mail: wwdowski@wp.pl**

1. KARTA TYTUŁOWA

A. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

- Kościół parafialny pw. Opieki Matki Boskiej Bolesnej w Nowym Mieście nad Pilicą
czas powstania kościoła: 1855-1856
nr rej. 550/A/97 z dnia 15 grudnia 1997 r.
- polichromie i wymalowania monochromatyczne wnętrza;
autor polichromii: NN
czas powstania
nr rej.: brak
- Właściciel: Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Opieki Matki Boskiej Bolesnej,
ul. Targowa 58 26-420 Nowe Miasto
Proboszcz parafii: ks. Mariusz Zembrzuski

B. DANE DOTYCZĄCE PRAC KONSERWATORSKICH

- Autor programu: mgr sztuki Wojciech Wdowski, art. konserwator dzieł sztuki;
dyplom ASP Kraków Nr 2935
- Sprawozdanie z badań: „Sprawozdanie z prac badawczo-poszukiwawczych z zakresu
malarstwa ściennego we wnętrzu kościoła parafialnego pw. Opieki Matki Boskiej
Bolesnej w Nowym Mieście nad Pilicą, w Diecezji Łowickiej”, aut. mgr Wojciech
Wdowski, 2023

C. DANE DOTYCZĄCE DOKUMENTACJI

Opisowa:

8 str. A4

Fotograficzna:

18 szt. foto

2. HISTORIA I OPIS ZABYTKU.

Pierwszy kościół drewniany w Nowym Mieście nad Pilicą zbudowano prawdopodobnie w 1412 r. Jego fundatorami była rodzina Nowomiejskich, należąca do bogatego rodu rycerskiego Prandotów herbu Rawicz, z pobliskiej Góry. Był to filialny kościół parafii św. Zygmunta w Górze (obecnie ul. Góra), co potwierdza zapis arcybiskupa metropolity gnieźnieńskiego Jana Łaskiego, prymasa Polski, przeprowadzającego wizytację w 1521 r. Gdy Nowomiejscy osiedlili się ok. 1609 r. w powstającym Nowym Mieście, również siedzibę parafii przeniesiono do Nowego Miasta, gdzie rezydował proboszcz z wikariuszem, tymczasem w filialnym kościele w Górze pozostali dwaj wikariusze. Podczas wizytacji parafii w 1762 r. archidiakon łowicki ks. Józef Marcinkowski stwierdził, że kościół jest bardzo zniszczony, chylący się ku upadkowi. Dlatego w 1765 r. przystąpiono do budowy nowego. Prace przy budowie kościoła przeciągały się ponieważ miejscowi ziemianie – fundatorzy zajmowali się zakładaniem klasztoru ojców kapucynów w Nowym Mieście nad Pilicą. Ostatecznie ukończono prace, lecz wzniesiony budynek był źle wykonany technicznie i z nieodpowiednich materiałów. Wymagał on nieustannych remontów i w 1817 r. był już w stanie awaryjnym. Próby remontu trwały jednak dalej aż do 1829 r. Słaba konstrukcja, a wreszcie pożar szalejący w Nowym Mieście w 1843 r. dokończył dzieła zniszczenia.

Na podstawie opracowania: ks. kan. dr. Pawła Staniszwskiego

Obecny, nowy kościół pw. opieki Matki Boskiej został ufundowany i wzniesiony na starym miejscu przez hrabiego Władysława Małachowskiego w latach 1855-1856. 1 VI 1884 r. arcybiskup metropolita warszawski Wincenty Chościak-Popiel dokonał konsekracji świątyni. Kościół powstał w stylistyce neogotyckiej jako budynek na rzucie krzyża łacińskiego z jedną wieżą od zachodu i wielobocznym prezbiterium od wschodu, z zewnątrz wsparty szkarpami. Elewacje artykułowane ostrołukowymi otworami. Wnętrze prezbiterium przykryte sklepieniem, nad nawą znajduje się sufit. Chór wsparty na arkadach ostrołukowych. W kościele znajduje się cenne wyposażenie ruchome. chrzcielnicę rzeźbioną w piaskowcu z XVII w., obrazy: św. Tekli, bł. ks. Jerzego Popiełuszki, św. Barbary oraz Drzewo Genealogiczne Chrystusa z XVIII w., a także cztery płyty nagrobne dawnych, zasłużonych parafian. Na szczególną uwagę zasługuje Pieta Gostomska – drewniana rzeźba gotycka W 1997 r., po umieszczeniu rzeźby w ołtarzu głównym, Matka Boża Bolesna została ogłoszona patronką parafii. Pozostałe cztery ołtarze boczne poświęcone zostały: Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, św. Antoniemu, św. Janowi Nepomucenowi oraz Matce Bożej.

Polichromia wewnątrz świątyni powstała zapewne w 2 poł. XIX w. Obecnie istnieje polichromowany fryz arkadkowy wykonany technice stiuku gipsowego, wieńczący ściany nawy centralnie umieszczona suficie rozeta również jako element sztukaterii.

W prezbiterium na bocznych ścianach widnieją medaliony z wizerunkami Świętych;

2. OPIS WARUNKÓW PRZECHOWYWANIA OBIEKTU

Z powodu wcześniejszego, stałego i znacznego zawilgocenia, wewnętrzne i zewnętrzne tynki ulegały zniszczeniu i były cyklicznie reperowane i wymieniane. Ostatnie ingerencje w strukturę zabytkową obiektu miały miejsce w końcu XX wieku i w pierwszym dwudziestoleciu XXI w. Prawdopodobnie z powodu poważnego ubytku tynku wraz z polichromią, po lewej stronie łuku tęczowego, na ścianie tęczowej podjęto szereg błędnych decyzji o kolejnych remontach wnętrza kościoła.

